



Dyslexieprotocol OBS De Zonnewijzer



Inleiding

Voor u ligt het dyslexieprotocol van Openbare basisschool de Zonnewijzer. In dit plan is beschreven hoe wij op de Zonnewijzer het onderwijs bij problemen op het gebied van taal, lezen of spelling vormgeven. Bij dit protocol wordt gerefereerd naar bijlagen, deze zijn indien gewenst apart op te vragen bij dit protocol.

De kwaliteitszorg die wij bieden is een continu proces van ontwikkeling. Jaarlijks evalueren wij de kwaliteitszorg zodat wij ons aanbod kunnen verfijnen.

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1 Algemeen: Onderwijs op De Zonnewijzer	4
2 Aanpak van lees en spellingproblemen.....	5
2.1 Doel	5
2.2 Aanpak bij lees en spellingproblemen	5
2.3 Signaleren	7
2.4 Diagnostiek/onderzoek	9
2.5 Begeleiding gericht op functionele geletterdheid	9
2.5.1 Ondersteuningskaart.....	10
2.6 Ouder(s)/ verzorger(s).....	10
2.7 Overdracht aan het Voortgezet Onderwijs.....	10
Bijlagen:	11

1 Algemeen: Onderwijs op De Zonnewijzer

Op OBS de Zonnewijzer geven wij graag goed en passend onderwijs aan onze leerlingen. Dit doen wij vanuit onze missie: *De Zonnewijzer bereidt kinderen voor op hun toekomst*. Plezier, samenwerken, veiligheid, betrokkenheid en vertrouwen zijn de kernwaarden die in ons onderwijs hoog in het vaandel staan. Ons motto is: *Leren met plezier en zelfvertrouwen!*

In het School Ondersteunings Plan (SOP) staat uitgebreid beschreven op welke wijze De Zonnewijzer onderwijs vormgeeft voor alle leerlingen. Het school ondersteuningsprofiel is terug te vinden op onze website: www.zonnewijzerhaarlem.nl

2 Aanpak van lees en spellingproblemen

Op school wordt er een groot beroep gedaan op de vaardigheden van een leerling op het gebied van taal, lezen en spelling. Taal is onze belangrijkste manier van communiceren, we gebruiken deze vakken om ons te kunnen uiten en om te kunnen leren. Op school leren leerlingen voor een groot deel door wat ze in de klas horen en lezen en door dingen op te schrijven wordt het geleerde gecontroleerd. Taal is belangrijk om te kunnen functioneren in onze maatschappij.

Problemen in de ontwikkeling van taal kunnen divers zijn. Bij De Zonnewijzer streven we ernaar om problemen zo goed mogelijk in kaart te brengen. Wij kijken naar de kwaliteiten van de leerling om zo passend mogelijk onderwijs te bieden.

2.1 Doel

Middels dit dyslexieprotocol brengen wij de zorgstructuur in kaart hoe onze school omgaat met leerlingen met ernstige lees-, spellingproblemen en dyslexie. Dit protocol geeft concrete handvatten en richting aan ons handelen op het gebied van signaleren, begeleiden en eventueel doorverwijzen van leerlingen met mogelijk dyslexie. Onze aanpak is gebaseerd op het Protocol Ernstige Leesproblemen en Dyslexie van het Expertisecentrum Nederlands (deze boeken zijn in te zien op school).

2.2 Aanpak bij lees en spellingproblemen

Op de Zonnewijzer streven we naar een ononderbroken doorgaande ontwikkeling bij het leren. Als een leerling uitvalt bij het geboden onderwijs en er ontstaat een vermoeden van ernstig enkelvoudige dyslexie (EED) wordt er door de school extra ondersteuning geboden. Op basis van de toetsresultaten en het resultaat van eerder geboden hulp wordt bepaald of de leerling extra zorg in de groep nodig heeft.

De leerkracht registreert in Esis het geboden ondersteuningsniveau in de groep wanneer dit afwijkt van het basisaanbod. Wanneer ondersteuning op zorgniveau 3 wordt geboden, wordt door de leerkracht een handelingsplan opgestart (zie bijlage: Stappenplan bij lees en/of spellingproblemen).

Het overzicht op de volgende pagina geeft de ondersteuningsniveaus weer met de bijbehorende stappen die gezet worden door de Zonnewijzer.

Ondersteuningsniveau	Stap	Aanbod
Niveau 1: basisaanbod Goed taal, lees en spellingonderwijs in de groep (aanbod voor alle leerlingen)	1. Kwaliteit instructiegedrag en klassenmanagement 2. Juist gebruik van effectieve methodes 3. Gebruik leerlingvolgsysteem Betrokken: groepsleerkracht	Goed onderwijs door: <ul style="list-style-type: none"> • Kunst van het lesgeven: Wijze van didactisch en pedagogisch handelen en klassenmanagement. • Effectieve lesmethodes als: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kleuterplein ○ Fonemisch bewustzijn ○ Veilig leren lezen Kim versie ○ Estafette technisch lezen ○ Staal spelling ○ Staal taal ○ Nieuwsbegrip
Niveau 2: breedteaanbod Extra begeleiding in de groep door de leerkracht. Verlengde instructie aan de zwakste leerlingen uit de groep (+/- 25% van de leerlingen, D-E-score op Cito)	4. Vaststellen potentiële uitvallers en voldoende differentiatie in de klas. Intensivering van lees- en/of spellingonderwijs door uitbreiding van instructie- en oefentijd Betrokken: groepsleerkracht	Aanbod niveau 1, aangevuld met: <ul style="list-style-type: none"> • Gericht gedifferentieerd handelen in de groep. • Verlengde instructie met effectieve lesmethodes: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kleuterplein ○ Fonemisch bewustzijn ○ Veilig leren lezen Kim versie ○ Estafette technisch lezen ○ Staal spelling ○ Staal taal ○ Nieuwsbegrip
Niveau 3: diepteaanbod Specifieke interventies buiten het basisaanbod in de groep. Extra ondersteuning aan de zwakste leerlingen uit de groep (+/- 10% van de leerlingen, twee opeenvolgende E-scores op Cito)	5. Vaststellen van leerlingen met ernstige lees- en/of spellingproblemen en instructie individueel of in een klein groepje van max 4 leerlingen 6. Vaststellen van de achterstand en hardnekkig vermoeden van ernstige lees en/of spellingproblemen (dyslexie) Betrokken: groepsleerkracht en intern begeleider/leesspecialist	Aanbod niveau 1+2, aangevuld met: <ul style="list-style-type: none"> • Extra aanbod en gerichte ondersteuning geboden door de leerkracht in samenspraak met de leesspecialist en/of intern begeleider • Extra oefening met effectieve lesmethodes: <ul style="list-style-type: none"> ○ Estafette technisch lezen <ul style="list-style-type: none"> ▪ Didactiek: o.a. voor-koor-door en wacht-hint-prijs ○ Bouw! ○ Veilig leren lezen Kim versie: extra ster-tijd voor intensivering ○ Staal spelling <ul style="list-style-type: none"> ▪ Didactiek: o.a. gericht op preventie (José Schraven) en voorschotbenadering ○ Eventueel extra remediërende middelen
Niveau 4: diepteaanbod Diagnostiek en behandeling. Externe ondersteuning aan de zwakste leerlingen uit de groep (+/- 4% van de leerlingen, drie opeenvolgende E-scores op Cito)	7. Vaststellen van dyslexie (psychodiagnostisch onderzoek) 8. Gespecialiseerde dyslexiebehandeling bij diagnose ernstige enkelvoudige dyslexie (EED) Betrokken: extern	Het aanbod op dit ondersteuningsniveau wordt verzorgd door externe partijen School blijft ondersteuningsniveau 1+2+ 3 handhaven gedurende deze fase.

Overzicht ondersteuningniveaus en aanbod

2.3 Signaleren

Naast de observaties van de leerkracht en ouder(s)/verzorger(s), wordt de ontwikkeling van de leerling op didactisch gebied planmatig gevolgd. In groep 1 tot en met 8 wordt gebruik gemaakt van diverse observatie- en toetsinstrumenten op geplande momenten welke in een toetskalender zijn opgenomen. Doel van de inzet van deze instrumenten is bieden van passend onderwijs: het bijsturen van het handelen in de groep (bepalen welk ondersteuningsaanbod van toepassing is voor de leerling) en het vroegtijdig signaleren van een eventuele voorsprong of achterstand op de ontwikkeling.

Ten aanzien van het taal, lees en spellingonderwijs zijn dit:

Lesmethode gebonden toetsen	Niet lesmethode gebonden toetsen
<ul style="list-style-type: none"> • Veilig Leren Lezen Kim versie • Staal Spelling • Staal Taal • Nieuwsbegrip • Bouw! 	<ul style="list-style-type: none"> • Kijk! Observatielijsten (groep 1-2) • Kijk! Screeningslijst dyslexie (groep 1-2) • Cito DMT (groep 3-8) • Cito AVI (groep 3-8) • Cito Begrijpend lezen (groep 4-8) • Cito Spelling (groep 3-8) • Boom Schoolvaardigheidstest Spelling (groep 3-8)

Overzicht gebruikte observatie- en toetsinstrumenten

Drie keer per jaar heeft de leerkracht pedagogisch-didactisch overleg (PDO) met de intern begeleider van de school. Hierbij worden de observaties en verkregen (toets)informatie besproken op zowel individueel als groepsniveau besproken. Gezamenlijk wordt gekeken naar een passend plan van aanpak binnen de groep.

Bij het signaleren van lees- en/of spellingproblemen wordt uitgegaan van een tijdspad van meetmomenten met behulp van de Citotoetsen. Op basis van deze metingen, aangevuld met eigen observaties kan worden bepaald welke ondersteuning de leerling nodig heeft. Dit staat beschreven in de ondersteuning niveaus zoals beschreven in paragraaf 2.2. Op de volgende pagina vindt u een overzicht van het te volgen tijdspad.

Tijdspad	Toelichting	Geboden ondersteuningsniveau
Hoofdmeting 1	Afname van Citotoetsen	<p>Ondersteuningsniveau 1: basisaanbod Goed taal, lees en spellingonderwijs in de groep (aanbod voor alle leerlingen).</p> <p>Ondersteuningsniveau 1+2: breedteaanbod Voor de leerlingen die een D-E-score behalen behoren tot de +/- 25% zwakst scorende leerlingen. Zij krijgen begeleiding in de groep door de leerkracht op ondersteuningsniveau 1+2.</p>
Hoofdmeting 2	Afname van Citotoetsen	<p>Ondersteuningsniveau 1+2+3:</p> <p>Leerlingen die bij een tweede hoofdmeting voor een tweede keer een E-score behalen, behoren tot de 10% zwakst scorende leerlingen. Zij krijgen begeleiding op ondersteuningsniveau 1+2+3.</p>
Tussenmeting	<p>Afname van Citotoetsen</p> <p>Na een periode van 10-12 weken vindt een tussenmeting plaats om het effect van de begeleiding te bepalen. Daarna volgt een twee periode van 10-12 weken begeleiding.</p>	<p>Ondersteuningsniveau 1+2+3:</p> <p>Voortzetting van de begeleiding op ondersteuningsniveau 1+2+3 met eventuele aanpassingen.</p>
Hoofdmeting 3	Afname van Citotoetsen	Bepaald wordt welke begeleiding een leerling nodig heeft op school en of een leerling voor doorverwijzing naar de zorg in aanmerking komt. Leerlingen die bij een derde hoofdmeting voor een derde keer een E-score behalen, behoren tot de zwakst 10% scorende leerlingen.
Doorverwijzing?	<p>Een leerling komt in aanmerking voor doorverwijzing als:</p> <ol style="list-style-type: none"> De scores op de 3 hoofdmetingen: <ul style="list-style-type: none"> 3 x E-score op de DMT <p>Of</p> <ul style="list-style-type: none"> 3 x D-score op DMT 3 x E-score op spelling Effectieve begeleiding is geboden 	<p>Het aanbod op dit ondersteuningsniveau wordt verzorgd door externe partijen</p> <p>School blijft in overleg met de zorginstelling ondersteuningsniveau 1+2+ 3 handhaven gedurende deze fase.</p>

Tijdspad van meetmomenten

2.4 Diagnostiek/onderzoek

Wanneer een leerling twee keer een E-score heeft behaald op Cito zal een handelingsplan opgesteld worden ten behoeve van het leerlingdossier. Dit is nodig voor doorverwijzing naar de zorg. In dit stappenplan kan planmatig het handelen worden gevolgd en worden geëvalueerd (zie bijlage: Stappenplan bij lees en/of spellingproblemen). Voor doorverwijzing naar de zorg komen de leerlingen die op drie opeenvolgende meetmomenten een zeer lage score hebben. Het gaat om de leerlingen bij wie sprake is van een ernstige lees- en spellingachterstand én didactische resistentie: de leerling laat ondanks intensieve ondersteuning geen of onvoldoende groei zien.

In het kader van de nieuwe jeugdwet is de EED-zorg per 1 januari 2015 overgegaan van de zorgverzekeraars naar de gemeenten. De vergoeding van diagnostiek en behandeling van ernstige enkelvoudige dyslexie (EED) loopt via de gemeente. Om voor deze vergoede diagnostiek in aanmerking te komen moet voldaan zijn aan strikte criteria:

- De leerling is ouder dan 7 jaar en jonger dan 13 jaar
- De achterstand van de leerling is significant onder het niveau dat op basis van leeftijd en gevolgd onderwijs verwacht mag worden, de leerling behoort bij de 10% laagst scorende leerlingen:
 - 3 x opeenvolgend een E-score op DMT of
 - 3 x opeenvolgend een E-score op spelling + 3 x opeenvolgend een D-score op DMT
- Er is hulp geboden op ondersteuningsniveau 3 voor minimaal een periode van 2 x 10-12 weken (half schooljaar). Er sprake is van didactische resistentie, de achterstand blijft bestaan, ondanks oefening en intensieve en systematische begeleiding.

De school heeft de functie van “poortwachter” bij de aanmelding. Wanneer aan bovenstaande criteria wordt voldaan kunnen ouders, in samenwerking met de school, onderzoek aanvragen bij een externe instantie naar keuze van de ouders. De school kan geen leerlingdossier voorbereiden ten behoeve van diagnostiek als de leerling niet bij de zwakste 10% lezers en spellers behoort. Bij leerlingen met minder ernstige lees- spellingproblemen heeft de school de taak de lees-en spellingontwikkeling met onderwijs en extra ondersteuning te optimaliseren.

2.5 Begeleiding gericht op functionele geletterdheid

De begeleiding van leerlingen met ernstige lees-/spellingproblemen (dyslexie) heeft als doel dat deze problematiek niet in de weg gaat staan bij het begrijpen of produceren van teksten en het leren. Hierbij is in eerste instantie aandacht voor het optimaliseren van de basisvaardigheden. Binnen de groep blijven de leerlingen uitbreiding van instructie en of oefentijd geboden op zorgniveau 1+2. De eerder geboden hulp op niveau 1+2+3, wordt minimaal geboden totdat de leerling het niveau van functionele geletterdheid (AVI-niveau E6) heeft behaald. Om te voorkomen dat een leerling (nog meer) achterstand oploopt, ook op andere vakgebieden kan de leerkracht compenserende middelen beschikbaar stellen en/of dispenserende maatregelen nemen. Deze maatregelen worden door de leerkracht geregistreerd en het effect ervan twee keer per jaar geëvalueerd in een ondersteuningskaart.

2.5.1 Ondersteuningskaart

Voor deze leerlingen wordt een ondersteuningskaart (zie bijlage: Ondersteuningskaart bij taal-, lees- en spellingproblemen) opgesteld. De ondersteuning wordt afgestemd op de individuele leerling, deze heeft hierbij een grote stem. Samen met de leerling wordt gekeken naar welke ondersteunende, compenserende en/of dispenserende maatregelen ingezet worden. Dit kan van toepassing zijn op een specifiek vakgebied of op meerdere vakgebieden. De ondersteuningskaart wordt twee keer per jaar geëvalueerd, in januari/februari en in mei/juni. Hierbij wordt samen met de leerling gekeken of de geboden ondersteuning voldoende effect heeft en nog passend is voor de leerling. De ondersteuningskaart biedt een doorgaande lijn in de ondersteuning en wordt overgedragen naar de volgende leerkracht. Voorbeelden van compenserende en dispenserende maatregelen zijn bijvoorbeeld:

Compenserende maatregelen o.a.	Dispenserende maatregelen o.a.
<ul style="list-style-type: none"> • Teksten voorafgaand de les/toets lezen • Verwerking met behulp van een maatje • Extra tijd voor verwerking en/of toetsen • Gebruik maken van hulpboekjes • Digitale verwerking en/of toetsing • Schrijven met blokletters ipv verbonden schrift • Etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Instructie en verwerking op eigen niveau • Schrijftaken worden vereenvoudigd • Teksten worden niet beoordeeld op schrijffouten • Teksten worden voorgelezen/auditief ondersteund • Het aantal oefeningen worden beperkt • Mondelinge overhoring in plaats van schriftelijk • Geen onverwachte overhoringen en/of leesbeurten • Etc.

Voorbeelden van compenserende en dispenserende maatregelen

Voor specifieke aanpassingen bij niet-methodegebonden toetsen hanteren wij het toetsprotocol van de Zonnewijzer op basis van de uitgangspunten van Cito. Deze is op te vragen bij de school.

2.6 Ouder(s)/ verzorger(s)

In de gesprekkencyclus van de Zonnewijzer is opgenomen dat per leerjaar minimaal drie gesprekken tussen de ouders en leerkracht plaatsvinden. Twee gesprekken staan in het teken van de didactische vorderingen van een leerling naar aanleiding van de Cito toetsen, in januari/februari en in mei/juni. Indien er sprake is van een achterstand op lezen en/of spelling wordt dit nadrukkelijk benoemd door de leerkracht. De leerkracht geeft aan welk niveau van ondersteuning aan de leerling geboden wordt. Bij ondersteuningsniveau 3 wordt besproken dat, indien de vooruitgang onvoldoende blijkt te zijn, er mogelijk een diagnostisch traject ingezet gaat worden naar dyslexie.

Na afronding van een eventueel diagnostisch traject worden ouders geïnformeerd over de inzet van een ondersteuningskaart en de evaluaties hiervan.

2.7 Overdracht aan het Voortgezet Onderwijs

Op het moment dat een leerling met dyslexie doorstroomt naar het Voortgezet Onderwijs draagt het Primair Onderwijs zorg voor overdracht van benodigde informatie middels het reguliere onderwijskundig rapport. Daarbij wordt aangegeven welke specifieke onderwijsbehoeften deze leerling heeft en welke hulp tot dan toe is geboden. Ouders zijn verantwoordelijk voor het overdragen van een eventuele diagnose aan het Voortgezet Onderwijs.

Bijlagen:

Bij dit protocol horen de volgende bijlagen:

- Stappenplan bij lees en/of spellingproblemen
- Ondersteuningskaart bij taal-, lees- en spellingproblemen
- Toetsprotocol Cito van de Zonnewijzer

Deze documenten zijn voor intern gebruik beschikbaar op de Zonnewijzer.